

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕКОНОМИЈУ И ИНЖЕЊЕРСКИ МЕНАџМЕНТ У НОВОМ САДУ

ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина-

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију</p> <p>Дана 23.03.2017.године на седници Наставно-научног већа Факултета за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, донета је одлука бр:9/2, којом је именована Комисија за писање извештаја о оцени докторске дисертације под називом „Економска слобода као показатељ привредног раста европских земаља“. Извештај о оцени подобности кандидата и теме прихваћен је на Сенату Универзитета Привредна академија у Новом Саду, 24.11.2015.године.</p>
<p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>Проф. др Никола Градојевић (Ментор), редовни професор, Финансије и банкарство, 30.09.2014.године, Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду.</p> <p>Проф. др Марко Царић, редовни професор, Мултидисциплинарна економска, 20.04.2011. године, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду.</p> <p>Проф. др Драган Солеша, редовни професор, Квантитативне методе и информациони системи, 27.4.2010. године, Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Ивана (Јован) Бркић</p>
<p>2. Датум рођења, општина, Република: 18.01.1985., Нови Сад, Република Србија</p>
<p>3. Датум одбране, место и назив мастер рада: 25.9.2013., Нови Сад, Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду, мастер тема: „Последице савременог тржишног привређивања по животну средину“</p>
<p>4. Научна област из које је стечено академско звање мастера: Агроекономија, Менаџмент одрживог развоја села и пољопривреде</p>
<p>5. Радно искуство: Кандидаткиња је запослена на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду. Одлуком Изборног већа Факултета од дана 15.05.2014.године, бр. 27/3 изабрана је у звање асистента за ужу научну област Пословна и међународна економија. На основним академским студијама ангажована је на извођењу наставе на предметима: Микроэкономија, Макроекономија, Национална економија и Јавне финансије.</p>
<p>6. Публиковани радови по категоријама:</p> <p>[1] Brkić, I. (2017). The impact of economic freedom on market prices in the Visegrad Group countries. <i>International Scientific Conference on Innovation, ICT and Education for the Next Generation</i>, Novi Sad, 26-27.05.2017.</p>

- [2] **Бркић, И.** (2017). Интерактиван приступ у елаборирању појма опортунитетних трошкова. *XXIII Скуп Трендови Развоја: "Положај високог образовања и науке у Србији"*, Златибор, 22.-24.02.2017. (M63)
- [3] **Бркић, И.** (2017). Инфографици у представљању закона понуде и тражње. *XXIII Скуп Трендови Развоја: "Положај високог образовања и науке у Србији"*, Златибор, 22.-24.02.2017. (M63)
- [4] **Бркић, И.**, Брканлић, С., Гардашевић, Ј., Вучуревић, Т. (2017). Савремене методе извођења наставе на предмету микроекономија. *XXIII Скуп Трендови Развоја: "Положај високог образовања и науке у Србији"*, Златибор, 22.-24.02.2017. (M63)
- [5] Гардашевић, Ј., Брканлић, С., **Бркић, И.**, Вучуревић, Т. (2017). Токови мобилности студената у контексту глобализације високог образовања. *XXIII Скуп Трендови Развоја: "Положај високог образовања и науке у Србији"*, Златибор, 22.-24.02.2017. (M63)
- [6] Брканлић, С., Милосављевић, М., **Бркић, И.**, Гардашевић, Ј., Вучуревић, Т. (2017). Значај праћења трендова савремених метода извођења наставе од стране запослених у високошколским установама. *XXIII Скуп Трендови Развоја: "Положај високог образовања и науке у Србији"*, Златибор, 22.-24.02.2017. (M63)
- [7] Ковачевић, М., Ђалосевић, М., **Милошевић, И.** (2016). Заштита права потрошача од утицаја монопола. *Међународна научно-стручна конференција: Иновацијама у будућност*, 08.12.2016. Београд, стр. 293-300. ИСБН 978-86-84531-27-0 (M33)
- [8] Вучуревић, Т., Брканлић, С., Гардашевић, Ј., **Милошевић, И.**, Ћирић, М., Татарски, Ј., Дракулић-Незири, А. (2016). Значај мобилности студената за унапређење квалитета рада високошколских установа, *XXII Скуп Трендови Развоја: "Нове технологије у настави"*, Златибор, 16.-19.02.2016. (M63)
- [9] Stankov, V., Markov, J., **Milošević, I.** (2015). FDI by economic activities and investment incentives in Bulgaria and Serbia. *Management*, 2015/77, 61-69. UDC: 339.727.22(497.11) DOI: 10.7595/management.fon.2015.0026 (M24)
- [10] **Милошевић, И.**, Родић, В. (2015). Значај животне средине у систему вредности у Србији: резултати анкетног истраживања. *Зборник матице српске за друштвене науке*, 1/2015, 113-127. UDC 502.1(497.11) DOI: 10.2298/ЗМСДН1550113М (M24)
- [11] Вучуревић Т., Ожеговић Л., Брканлић С., Здјеларић П., **Милошевић И.** (2014). Људски ресурс као носилац инвативности у високом образовању. *20. Скуп Трендова развоја: "Развојни потенцијал високог образовања"* Копаоник, 24.02.-27.02.2014. (M63)
- [12] Марковић Ј., **Милошевић И.** (2012). Савремено тржишно привређивање - претње по животну средину, *Европско законодавство*, 41/12, 118-132. (M51)

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Економска слобода као показатељ привредног раста европских земаља“

„Economic freedom as an indicator of economic growth in European countries“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација кандидаткиње Иване Бркић, под насловом „Економска слобода као показатељ привредног раста европских земаља“ састоји се од 284 пагинираних страница (304 укупно), у оквиру којих је садржано четири већа поглавља као и два додатна о коришћеној литератури и биографији аутора. У раду је наведено 183 релевантних и претежно страних референци, цитираних према међународном стандарду Америчког психолошког друштва (енгл. *American Physiological Association - APA*), чији је преглед дат у петом поглављу. Дисертација броји укупно 63 табеле, 12 слика и 42 графикана.

I УВОД

(од 1. до 14. странице)

- 1.1. Предмет и циљеви истраживања
- 1.2. Хипотезе истраживања
- 1.3. Методологија истраживања
 - 1.3.1. Начин избора, величина и конструкција узорка
- 1.4. Научни допринос истраживања
- 1.5. Приказ по поглављима

II ТЕОРИЈСКЕ ПОСТАВКЕ

(од 15. до 148. странице)

- 2.1. Економска слобода (од 15. до 38. странице)
 - 2.1.1. Правци развоја економске мисли са аспекта економске слободe
 - 2.1.2. О степену регулације тржишта
 - 2.1.3. Економске институције као детерминанте економског раста
 - 2.1.4. Дефинисање економске слободe
 - 2.1.5. Мерење економске слободe
- 2.2. Концепт Индекса економске слободe Херитејџ фондације (од 39. до 46. странице)
 - 2.2.1. Теоријско тумачење Индекса економске слободe
 - 2.2.2. Теоријско тумачење подиндекса економске слободe
- 2.3. Економска слобода као предмет научних истраживања (од 47. до 108. странице)
 - 2.3.1. Испитивање односа економске слободe и економског раста
 - 2.3.2. Испитивање односа различитих компонената економске слободe и економског раста
 - 2.3.3. Испитивање односа нивоа и промене нивоа економске слободe и економског раста
 - 2.3.4. Испитивање каузалности у односу економске слободe и економског раста
 - 2.3.5. Испитивање односа политичке, економске слободe и економског раста
 - 2.3.6. Испитивање стања и утицаја економске слободe у оквиру различитих група земаља
 - 2.3.6.1. Утицај економске слободe у земљама Европе
 - 2.3.6.2. Утицај економске слободe у земљама у транзицији
 - 2.3.6.3. Утицај економске слободe у региону Јужне Америке
 - 2.3.6.4. Утицај економске слободe у исламским земљама
 - 2.3.6.5. Утицај економске слободe у афричким земљама
 - 2.3.6.6. Утицај економске слободe у азијском региону
 - 2.3.6.7. Утицај економске слободe у Северној Америци
 - 2.3.7. Испитивање стања и промена економске слободe појединих земаља
- 2.4. Економска слобода исказана индексом економске слободe Херитејџ фондације (од 109. до 148. странице)
 - 2.4.1. Економска слобода у свету
 - 2.4.2. Регионална компарација стања економске слободe
 - 2.4.3. Европа кроз призму индекса економске слободe
 - 2.4.4. Приказ стања економске слободe унутар група земаља Европе
 - 2.4.5. Економска слобода у Србији

III ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ

(од 149. до 260. странице)

- 3.1. Дефинисање варијабли, метода истраживања и алата за прикупљање и обраду података (од 149. до 155. странице)
 - 3.1.1. Дефинисање варијабли
 - 3.1.2. Методи анализе података
 - 3.1.3. Прикупљање и обрада података
- 3.2. Дескриптивна статистичка анализа (од 156. до 164. странице)
 - 3.2.1. Дескриптивна статистичка анализа зависне променљиве - Економски раст
 - 3.2.2. Дескриптивна статистичка анализа главне независне променљиве - Економска слобода
- 3.3. Анализа главних компонената (од 165. до 179. странице)

3.3.1. Метод анализе главних компонената	
3.3.2. Резултати истраживања на основу анализе главних компонената	
3.3.3. Дискусија резултата истраживања на основу анализе главних компонената	
3.4. Кластер анализа	(од 180. до 188. странице)
3.4.1. Метод кластер анализе	
3.4.2. Резултати истраживања на основу кластер анализе	
3.4.3. Дискусија резултата заснована на кластер анализи	
3.5. Каузална анализа	(од 189. до 215. странице)
3.5.1. Метод истраживања - Грејнцеров тест узрочности	
3.5.2. Узроковање економског раста економском слободом на основу Грејнцеровог биваријантног теста	
3.5.2.1. Резултати истраживања узроковања економског раста економском слободом на основу Грејнцеровог биваријантног теста	
3.5.2.2. Дискусија резултата истраживања о узроковању економског раста економском слободом на основу Грејнцеровог биваријантног теста	
3.5.3. Узроковање економске слободе економским растом на основу Грејнцеровог биваријантног теста	
3.5.3.1. Резултати истраживања узроковања економске слободе економским растом на основу Грејнцеровог биваријантног теста	
3.5.3.2. Дискусија резултата истраживања о узроковању економске слободе економским растом на основу Грејнцеровог биваријантног теста	
3.5.4. Грејнцеров биваријантан тест узрочности	
3.5.4.1. Резултати истраживања Грејнцеров биваријантног теста узрочности	
3.5.4.2. Дискусија резултата истраживања на основу Грејнцеров биваријантног теста узрочности	
3.5.5. Грејнцеров мултиваријантан тест узрочности	
3.5.5.1. Резултати истраживања Грејнцеровог мултиваријантног теста узрочности	
3.5.5.2. Дискусија резултата истраживања на основу Грејнцеровог мултиваријантног теста узрочности	
3.5.6. Узроковање економског раста променом економске слободе у смислу Грејнцера	
3.5.6.1. Резултати истраживања Грејнцеровог мултиваријантног теста узрочности између промене економске слободе и економског раста	
3.5.6.2. Дискусија резултата истраживања Грејнцеровог мултиваријантног теста узрочности између промене економске слободе и економског раста	
3.6. Панел анализа	(од 216. до 260. странице)
3.6.1. Метод истраживања панел података	
3.6.2. Истраживање утицаја економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.2.1. Резултати истраживања о утицају економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.2.2. Дискусија резултата истраживања о утицају економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.3. Истраживање утицаја елемената економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.3.1. Резултати истраживања о утицају елемената економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.3.2. Дискусија резултата истраживања о утицају елемената економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.4. Истраживање утицаја промене економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.4.1. Резултати истраживања о утицају промене економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.4.2. Дискусија резултата истраживања о утицају промене економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.5. Истраживање утицаја промене елемената економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.5.1. Резултати истраживања о утицају промене елемената економске слободе на економски раст на подручју Европе	
3.6.5.2. Дискусија резултата истраживања о утицају промене елемената економске слободе на економски раст на подручју Европе	
IV ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ПРАВЦИ ДАЉИХ ИСТРАЖИВАЊА	(од 261. до 269. странице)
4.1. Закључак	
4.2. Правци даљих истраживања	
V ЛИТЕРАТУРА	(од 270. до 283. странице)
VI БИОГРАФИЈА	(284. страница)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Уводни део дисертације посвећен је дефинисању основног предмета истраживања; одређени су циљеви истраживања и формулисана опште, посебне и појединачне хипотезе; представљена је методологија истраживања и презентоване су примењене квалитативне и квантитативне методе; уједно је дефинисан и узорак истраживања а на зачељу уводног дела указано је на научни допринос истраживања.

Други део презентује теоријске основе од којих се пошло у дефинисању предмета истраживања: историјски и хронолошки су тумачени правци развоја економске мисли са аспекта економске слободе, полемисано је о оптималном степену регулације тржишта, и на основу досадашњих истраживања указано је на значај институција за економски раст и развој. Дефинише се појам економске слободе, поступци њеног квантификовања од стране појединих институција као и компарација датих индикатора, након чега је фокус стављен на презентацију методологије Индекса економске слободе и његових елемената конструисаних од стране Херитејд фондације чији су се годишњи подаци о стању економске слободе у свету користили у оквиру дисертације.

У наставку је дат преглед досадашњих научних истраживања о односу економске слободе са појединим (макро)економским индикаторима. Бројни аутори су испитивали однос економске слободе, њених компонената и економског раста и та сазнања су представљена. Анализа промене (наспрам) нивоа економске слободе и њеног утицаја на економски раст и развој су била подручја истраживања и других аутора. Представљене су и студије које су се бавиле каузалном (узрочном) анализом у односима економске слободе и раста. Пажња је усмерена и на испитивање ставова и доказа у оквиру (доступне) литературе о односу политичке, економске слободе и економског раста. Како је циљ истраживања да се испитају односи економске слободе и економског раста унутар једног специфичног региона - Европе, предмет даљег интересовања су били доприноси других аутора на дату тему у оквиру истог или другог геоекономског подручје.

У наставку је илустрована економска слобода у свету на основу извештаја Херитејд фондације из 2016. године, извршена је регионална компарација стања економске слободе, а потом је посматрана Европа кроз призму Индекса економске слободе као и њене геополитичке групације земаља по основу датог параметра. На крају овог поглавља прокоментарисан је тренд кретања и актуелно стање економске слободе у Србији.

Трећи део је посвећен емпиријском истраживању које је спроведено у процесу израде дисертације. Најпре су представљени начини и средства прикупљања и обраде података, дат је кратак осврт на примењене економетријске методе у дисертацији, дефинисане су варијабле, након чега су отпочети конкретни процеси квантитативног истраживања. Уз помоћ дескриптивне статистике описане су основне карактеристике свих променљивих након чега су одабране одговарајуће квантитативне методе истраживања. Уследила је анализа главних компонената, на основу које су приказани и протумачени резултати. У наставку је кластер анализа издвојила групе земаља по критеријуму елемената економске слободе и економског раста, чији су резултати приказани и продискутовани графички и табеларно. Каузална анализа изводила се уз помоћ биваријантног и мултиваријантног Грејндеровог теста каузалности на основу чијег резултата су потврђене или оповргнуте хипотезе из прве групе. Метода мултиваријантног Грејндеровог теста каузалности користила се и у испитивању узрочних веза између економске слободе и економског раста након чега су изнесени закључци и формулисана потврде или негације постављених хипотеза из друге групе хипотеза. Панел анализа, као централна анализа за утврђивање утицаја (промене) економске слободе и њених елемената на економски раст европских земаља извршена је у наставку, а добијени резултати су презентовани, искоментарисани и упоређени са резултатима других аутора на ову или сродну тему. На основу ове анализе извршено је прихватање или одбацивање хипотеза из група 3 и 4.

Четврти део посвећен је закључцима о основном предмету истраживања у оквиру докторске дисертације након чега су дате препоруке за даља истраживања.

У **петом делу** извршен је приказ коришћене референтне литературе у процесу писања докторске дисертације док је у **шестом делу** у складу са техничким захтевима израде докторске дисертације представљена биографија аутора.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У циљу испитивања односа између економске слободе и економског раста на подручју Европе, зарад сазнања да ли је економска слобода индикатор економског раста наведеног геокономског подручја, кандидаткиња је спровела емпиријско истраживање. Спроведено је пет засебних квантитативних и економетријских анализа на основу чега су конструисани емпиријски докази о специфичности наведених односа. До остварених резултата дошло се анализом панел података о економској слободи и економском расту у протеклих двадесет година (у периоду од 1995. до 2014. године).

Сходно закључцима бројних студија које су се бавиле идентификовањем економске слободе као фактора економског раста на ширем нивоу и у оквиру специфичних региона, кандидаткиња је дошла до **општег закључка да економска слобода јесте показатељ економског раста земаља Европе**, јер утиче/узрокује економски раст на датом подручју, чиме су одређене хипотезе постављене у склопу истраживања потврђене. Свакако, овакве резултате треба прихватити узимајући у обзир наведени узорак, методе и доступност података на основу којих је вршено емпиријско истраживање.

Уз помоћ биваријантног и мултиваријантног Грејнцеровог теста узрочности спроведена је каузална анализа. Закључци о потврди односно одбацивању постављених хипотеза о узроковању економског раста економском слободом и њеним елементима, изведени су на бази робусности резултата израженим конзистентношћу односа на свим постављеним нивоима значајности (10%, 5% и 1%) F-тест статистике као и на основу обе - биваријантне и мултиваријантне анализе. Сходно наведеном, применом Грејнцеровог теста каузалности установљена је узајамна узрочна веза између економске слободе и економског раста, чиме је **Општа хипотеза 1** „Економска слобода узрокује економски раст у земљама Европе“ **оповргнута**, упућујући на закључак да су ове две категорије одређене неким трећим фактором. Како је изван број елемената економске слободе показао да узрокује економски раст у смислу Грејнцера, констатовано је да је **Посебна хипотеза 1** „Поједини аспекти економске слободе узрокују економски раст у земљама Европе“ **потврђена**. **Потврдом Појединачних хипотеза 1.1. и 1.2.** установљено је да Својинска права и Слобода од корупције као елементи једног од стубова економске слободе – Владавине права – узрокују економски раст у земљама Европе, те тиме представљају основе постулата тржишне економије и посредно економског напретка. **Појединачне хипотезе 1.9. и 1.10.** којима се тврдило да „Слобода инвестиција и Финансијска слобода узрокују економски раст у земљама Европе“ такође су **потврђене**: међународна финансијска отвореност је значајна на подручју Европе јер утиче на економски раст саставних земаља. Остале појединачне хипотезе из групе 1 (1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8.) које су биле посвећене испитивању узрочне везе између економског раста и елемената Фискална слобода, Јавна потрошња, Пословна слобода, Слобода рада, Монетарна слобода и Слобода трговине су **оповргнуте**.

Спроведећи мултиваријантни Грејнцеров тест каузалности тестиране су хипотезе из групе 2, посвећене испитивању узрочних односа између промене економске слободе, промене њених елемената и економског раста. Доказано је да су све хипотезе из групе 2, полазећи од **Опште хипотезе 2** („Промена економске слободе узрокује економски раст у земљама Европе“) преко **Посебне хипотезе 2** („Промена појединих аспеката економске слободе узрокује економски раст у земљама Европе“), па и већине **Појединачних хипотеза групе 2** (осим Појединачне хипотезе 2.8. Промена Слободе трговине узрокује економски раст у земљама Европе) **оповргнуте**.

Централни део емпиријског истраживања посвећен је панел анализи како би се одредио утицај (промене) економске слободе и (промене) њених елемената на економски раст у земљама Европе. На основу панел модела са бинарним променљивама, а након тестирања мултиколинеарности и хетерогености података као и спроведене корелационе анализе, закључило се да је остварен позитиван утицај економске слободе на економски раст у земљама европског подручја чиме је **Општа хипотеза 3** („Економска слобода позитивно утиче на економски раст у земљама Европе“) **потврђена**, што је у сагласности са резултатима бројних студија чији су аутори, узорци, методе и закључци представљени у теоријском делу дисертације. Докази из спроведене анализе указују да „Поједини аспекти економске слободе позитивно утичу на економски раст у земљама Европе“ чиме је **Посебна хипотеза 3 - потврђена**. Уз помоћ појединачних хипотеза дефинисано је који аспекти економске слободе остварују позитиван утицај, који негативан, а који немају никакав (статистички значајан) утицај на економски раст. **Појединачне хипотезе 3.1. и 3.4. потврђене** су закључком да Својинска права и Јавна потрошња остварују позитиван, статистички значајан утицај на економски раст у европским земљама. **Појединачне хипотезе 3.3. и 3.9. одбачене** су аргументом да су елементи Фискална слобода и Слобода инвестиција исказали негативан статистички значајан утицај на зависну променљиву економски раст. Док **Појединачна хипотеза 3.2.** није могла бити **ни потврђена нити оповргнута** због чињенице да је Слобода од корупције изопштена из анализе због проблема мултиколинеарности, остале **Појединачне хипотезе (3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.10.) оповргнуте** су јер одговарајући коефицијенти који су репрезентовали утицај елемената Пословне слободе, Слободе рада, Монетарне слободе и Слободе трговине

нису испољили статистичку значајност.

Општа хипотезе 4 тестирала је да ли „Промена економске слободе позитивно утиче на економски раст у земљама Европе“. Наведена хипотеза *оповргнута* је јер одговарајући израчунати коефицијент није исказао статистичку значајност. Европа је подручје која у свом саставу има земље које се налазе на различитом ступњу економског развоја. Како се може констатовати да промена економске слободе има израженији утицај на раст у земљама у развоју (De Naan и Sturm, 2000), може се претпоставити да промена економске слободе има израженији утицај на раст у земљама у развоју, те ово оставља простор за даља истраживања о утицајима промене економске слободе унутар различитих групација (кластера) земаља унутар Европе. Са друге стране **Посебна хипотеза 4 потврђена** је доказима да „Промена појединих аспекта економске слободе позитивно утиче на економски раст у земљама Европе“. Конкретно, **Појединачне хипотезе 4.2, 4.8. и 4.10. потврђене** су чињеницом да Промена Слободе од корупције, Промена Слободе трговине и Промена Финансијске слободе позитивно (и статистички значајно) утичу на економски раст у земљама Европе. Промена Својинских права исказала је негативан утицај на економски раст у оквиру европских земаља, због чега је **Појединачна хипотеза 4.1. оповргнута**. Док **Појединачна хипотеза 4.6.** није могла бити *ни потврђена нити оповргнута* због чињенице да је независна променљива промена Слободе рада морала бити изузета из анализе због проблема мултиколинеарности; преостале Појединачне хипотезе **4.3, 4.4, 4.5, 4.7. и 4. 9. одбијене** су јер израчунати коефицијени који су репрезентовали однос Промене Фискалне слободе, Јавне потрошње, Пословне слободе, Монетарне слободе и Слободе инвестиција нису изразили статистичку значајност у дефинисаним панел моделима.

Осим горе наведених анализа којима је извршено тестирање постављених хипотеза у оквиру дисертације, спроведене су и две додатне квантитативне анализе.

Анализа главних компоненти спроведена је како би се издвојиле оне компоненте економске слободе које се односе на исту димензију економске слободе на подручју европских земаља у циљу редуковања димензијалности скупа индикатора од којих је сачињен Индекс економске слободе по методологији Херитејџ фондације. Спроведена анализа издвојила је Својинска права, Слободу од корупције, Слободу пословања, Слободу инвестиција и Финансијску слободу као чиниоце Фактора 1, односно Фискалну слободу и Јавну потрошњу као компоненте Фактора 2, у смислу репрезентативних елемената укупног Индекса економске слободе Херитејџ фондације који карактеришу земље Европе.

Кластер анализа спроведена је ради груписања земаља унутар Европе по критеријуму оствареног нивоа економске слободе и економског раста. Формирано је пет кластера, а обухваћене земље груписане су у кластере међусобно сличних а између група различитих земаља, те добијени резултати могу представљати основ за даља истраживања на ову или сродну тему.

На основу свега изнесеног може се закључити да су **остварени примарни и специфичан циљ** истраживања, односно да су истражени утицаји економске слободе, у контексту осталих традиционалних макроекономских фактора на раст бруто домаћег производа на узорку земаља Европе као и да су утврђење сложености датог односа. **Научни циљ остварен** је доприносом скромним теоретским сазнањима о утицају и каузалности у односима између економске слободе, њених компонената и економског раста, уопште и на подручју европских земаља. **Испуњени су и друштвени и практични циљеви** постављени у дисертацији с обзиром да су одређени аспекти економске слободе који подстичу економски раст европских земаља што може да буде јасан показатељ креаторима макроекономске политике у сврху дефинисања праваца развоја европског подручја.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Садржина и суштина докторске дисертације кандидаткиње Иване Бркић у потпуности одговара наслову докторске дисертације. Дисертација је реализована по методологији научног истраживања и садржи научну анализу дефинисаног проблема истраживања, а резултати на основу емпиријског истраживања представљени су недвосмислено и концизно, те анализирани и протумачени, а потом и упоређени са резултатима других студија из исте области. На бази добијених резултата изнесен је закључак, дати су одговори на постављена истраживачка питања као и препоруке за будућа истраживања. На основу свега изнесеног, **може се констатовати да је кандидаткиња успешно реализовала дефинисане циљеве и тестирала хипотезе постављене у склопу докторске дисертације, стога Комисија доноси позитивну оцену о начину приказа и тумачењу резултата истраживања.**

VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:	
1.	Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Докторска дисертација написана је у складу са образложењем наведеним у пријави теме.
2.	Да ли дисертација садржи све битне елементе Докторска дисертација садржи све битне елементе : <i>увод</i> у оквиру којег су установљени предмет и циљеви истраживања, постављене опште, посебне и појединачне хипотезе, те дефинисане квантитативне и квалитативне методе испитивања као и конципиран узорак истраживања, а затим представљен научни допринос истраживања; <i>теоретске поставке</i> у оквиру којих је представљен преглед владајућих ставова у литератури; <i>емпиријско истраживање</i> са презентованом методологијом сваке од спроведених економетријских анализа, са представљеним резултатима истраживања и извршеном дискусијом резултата добијених на основу анализа; <i>закључна разматрања и правце даљих истраживања</i> .
3.	По чему је дисертација оригиналан допринос науци Научни допринос докторске дисертације читава се у допуни релативно оскудних и често неусаглашених теоријских ставова и емпиријских доказа о односу економске слободе и економског раста. Савремене теорије економског раста издвојиле су економску слободу као потенцијалан и значајан фактор економског развоја и просперитета земље, те се основни допринос ове докторске дисертације огледа се у испитивању ове тврдње на узорку земаља Европе. Даљи научни допринос уочава се у идентификовању оних елемената економске слободе који највише доприносе економском расту европског подручја, што је постигнуто емпиријским истраживањем, које је пружио доказе који подржавају теорију о односима између (промене) економске слободе, (промене) њених елемената и економског раста, на узорку европских земаља. Поред свега наведеног, примењене методе истраживања у оквиру дефинисаног предмета истраживања први пут су примењене на одабраном узорку земаља, чиме је обogaћено и употпуњено научно сазнање. Поједини аспекти овог истраживања су поставили темеље за нека будућа тестирања и анализе, што је такође својеврстан научни допринос. На основу изнесеног, констатујемо да је у оквиру докторске дисертације остварен оригиналан допринос науци у подручју дефинисаног предмета истраживања.
4.	Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Анализом докторске дисертације нису уочени недостаци који могу да утичу на постизање дефинисаних циљева, презентовање реализованих поступака истраживања и интерпретацију резултата.
IX ПРЕДЛОГ:	
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:	
да се докторска дисертација кандидаткиње Иване Бркић под насловом „Економска слобода као показатељ привредног раста европских земаља“ прихвати и кандидаткињи одобри одбрана пред усвојеном Комисијом на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду.	
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ	

Проф. др Никола Градојевић (Ментор), редовни професор	

Проф. др Марко Царић, редовни професор	

Проф. др Драган Солеша, редовни професор	
НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.	